

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k

- návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/54/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou
- návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/55/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem
- návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje Agentura pro spolupráci energetických regulačních orgánů
- návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1228/2003 o podmínkách přístupu do sítě pro přeshraniční obchod s elektřinou
- návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1775/2005 o podmínkách přístupu k plynárenským přepravním soustavám

KOM(2007) 528 v konečném znění – 2007/0195 (COD)

KOM(2007) 529 v konečném znění – 2007/0196 (COD)

KOM(2007) 530 v konečném znění – 2007/0197 (COD)

KOM(2007) 531 v konečném znění – 2007/0198 (COD)

KOM(2007) 532 v konečném znění – 2007/0199 (COD)

(2008/C 211/06)

Dne 18. října 2007 se Rada, v souladu s čl. 44 odst. 2 a články 55 a 95 Smlouvy o založení Evropského společenství, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/54/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh s elektřinou

návrhu směrnice Evropského parlamentu a Rady, kterou se mění směrnice 2003/55/ES o společných pravidlech pro vnitřní trh se zemním plynem

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se zřizuje Agentura pro spolupráci energetických regulačních orgánů

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1228/2003 o podmínkách přístupu do sítě pro přeshraniční obchod s elektřinou

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 1775/2005 o podmínkách přístupu k plynárenským přepravním soustavám

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 4. dubna 2008. Zpravodajem byl pan CEDRONE.

Na 444. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 22. a 23. dubna 2008 (jednání dne 22. dubna 2008), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 100 hlasy pro, 4 hlasy byly proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení**1.1 Závěry**

1.1.1 EHSV hodnotí v zásadě kladně důvody, které Komisi vedly k předložení třetího energetického balíčku, což je z právního i ekonomického hlediska složité téma, jež vyvolalo rozporuplné názory a reakce.

1.1.2 EHSV se domnívá, že současnou situaci v odvětví energetiky nelze dále protahovat. Po zahájení procesu integrace a liberalizace jsme došli na rozcestí a je třeba rozhodnout, kterou cestou se vydat dál. Liberalizace trhu s energií se na určitou dobu zastavila, což bylo příčinou vysokých nákladů na přechod, které by mohly být vyšší než výhody. Tyto náklady

souvisejí s neexistencí rámce jednotných právních předpisů na evropské úrovni a, v některých případech, s neexistencí skutečné ochoty k liberalizaci a jasného rozdělení odpovědností mezi různé subjekty. Tato neexistence právní jistoty může vést k nízké míře investic do odvětví a slabému rozvoji hospodářské soutěže. Evropský trh je v důsledku toho roztržštěný a v některých případech ho řídí bývalí monopolní provozovatelé, kvůli čemuž je nutné znovu se vážně utvrdit v tom, že proces liberalizace musí odhodlaně pokračovat.

1.1.3 Politické aspekty: jednotný trh

1.1.3.1 Ústředním prvkem této strategie je vytvoření *jednotného evropského trhu s energií*. Evropská unie musí vypracovat

společnou strategii, aby mohla jednat rychle a jednotně a získat silnější vyjednávací pozici na mezinárodní úrovni. Je naprosto nezbytné, aby členské státy, regulační orgány a provozovatelé přepravních soustav navzájem spolupracovali. Je nutné provést strukturální změny zaměřené na integraci provozu a rozvoje soustav na regionální úrovni. Jednotlivé členské státy musí sdílet zkušenosti, znalosti a pravidla, aby mohly jednat společně a navrhnout (zavést) vlastní politiku nákladů na zásobování s cílem maximalizace konkurenceschopnosti, a tím i dosažení spravedlivějších cen a zamezení finančním spekulacím. Je třeba, aby členské státy byly vzájemně soudržnější a v zájmu uživatelů (spotřebitelů) dodržovaly ujednaná pravidla a na vnitrostátní úrovni používaly dříve schválené právní předpisy Společenství.

1.1.4 Ekonomické aspekty

1.1.4.1 Podle názoru EHSV by spravedlivá a vhodně regulovaná hospodářská soutěž (kterou stávající návrh Komise neumožňuje) podpořila nárůst alternativních zdrojů energie a investic do energetických infrastruktur. To by oplátkou zvýšilo produktivitu podniků (například MSP), což by umožnilo dosáhnout spravedlivých cen, a podpořilo tak transparentnost a zmenšilo rizika spojená s dominantním postavením.

1.1.4.2 Jedním z prioritních cílů třetího balíčku je podnít nezbytné investice do energetické infrastruktury a zajistit jejich koordinaci na evropské úrovni. V tomto ohledu jsou opatření navržená Komisí správná. Nicméně, je třeba zajistit, aby tato opatření umožňovala vkládat nezbytné investice do výroby, které v investorech vzbudí důvěru. Pokud jde o vytváření sítí, měla by tato opatření zajišťovat provádění dostatečného plánování zohledňujícího všechny zainteresované strany a jeho plnění na odpovídající úrovni a ve stanovených termínech. Dále je třeba kontrolovat investice na evropské úrovni (Agenturou EU pro spolupráci národních energetických regulačních orgánů). Při málo pružném trhu, s podniky pracujícími v oligopolních podmínkách a s některými členskými státy odmítajícími se vzdát kontroly nad dodávkami mizí důvěra provozovatelů a uživatelů, což vede ke ztrátě likvidity. Tento stav je třeba zvrátit.

1.1.5 Sociální aspekty

1.1.5.1 Restrukturalizace vyplývající z dopadů třetího balíčku musí být provázeny politikou podporující zaměstnanost a plným zapojením odborových svazů a podniků prostřednictvím nástrojů typu „*corporate social restructuring*“ a sociálních opatření plánovaných na národní a evropské úrovni. Je uklidňující konstatovat, že v zemích, které provedly oddělení vlastnictví u přepravních soustav, nebyly zaznamenány negativní dopady na zaměstnanost.

1.1.5.2 I když ochrana sociálně slabých skupin obyvatelstva a spotřebitelů je a zůstane čistě v působnosti členských států, je mimořádně důležité, aby Komise uznala význam těchto opatření na mezinárodní úrovni. Komise bude muset zajistit i monitorování jejich provádění, aby tyto nástroje byly v souladu s požadavky otevřeného a konkurenčního trhu. Bylo by třeba vypracovat evropskou koncepci energetické chudoby (snížená sazba) a plnit závazky veřejné služby a obecného zájmu tak, jak jsou stanoveny ve stávajících směrnících.

1.1.6 Uživatelé (podniky a spotřebitelé)

1.1.6.1 Nová strategie energetických politik tedy musí být schopná podpořit skutečnou hospodářskou soutěž mezi podniky, aby spotřebitelé měli větší možnost výběru. Přepravní soustavy musí být dostupné každému, kdo by je chtěl využívat. Pro energeticky náročné velké podniky je třeba vypracovat evropskou smlouvu o nákupu energie za jednotné ceny (srovnatelné ceny nebo „zákon jedné ceny“) a vyloučit státní podpory (které narušují hospodářskou soutěž). Spotřebitelé musí mít zaručena svá práva stanovená na úrovni EU a musí mít možnost si svobodně zvolit toho poskytovatele, kterého chtějí a který nabízí nejnižší ceny.

1.1.7 EHSV se konečně domnívá, že návrh Komise musí být zaměřen na zamezení nedobrovolné činnosti namířené k zachování současného stavu, kterou společně vyvíjejí velké monopolní podniky usilující o zachování příjmů plynoucích z jejich postavení a odborové svazy spravedlivě bránící pracovní místa.

1.2 Návrhy EHSV

1.2.1 Jednotný trh s energií

1.2.1.1 Za účelem urychlení cesty směrem k jednotnému trhu s energií musí Komise změnit návrhy předložené v rámci třetího energetického balíčku, aby získala právo jednat na mezinárodním poli nezávisle, zejména pokud jde o zdroje energie. Návrhy na regionální spolupráci stanovené v balíčku je proto třeba považovat za etapy v dosažení konečného cíle, kterým je jednotný trh s energií. Kromě toho by členské státy měly usilovat o integraci svých trhů s elektřinou a provozovatelé soustav by měli být činní ve více různých členských státech. EHSV se domnívá, že se na návrh na regionální spolupráci mezi provozovateli soustav, který je obsažen v třetím balíčku, nesmí v žádném případě pohlížet jako na náhražku nebo alternativu jednotného trhu s energií. Regionální spolupráce (založená na „odděleném vlastnictví“) provozovatelů soustav, kteří by byli skutečně odděleni od výroby a prodeje, má zásadní význam. Regionální iniciativy podporované v několika posledních letech skupinou evropských regulačních orgánů pro elektroenergetiku a plynárenství (ERGEG) by měly být rovněž zapojeny do ověřování jednotnosti regulace a stability trhu.

1.2.2 Integrované vertikální oddělení (unbundling)

1.2.2.1 EHSV je toho názoru, že by Komise měla dát přednost oddělení vlastnictví (*ownership unbundling*), které je pro podporu investic bezpochyby lepší než funkční oddělení. To by zvýšilo transparentnost i důvěru provozovatelů, zlepšilo bezpečnost systému a kontrolu nad činností monopolu, vyloučilo diskriminační chování a zoptimalizovalo využití a údržbu soustav.

1.2.2.2 Dalšího prohloubení a analýz je zapotřebí u strategických aspektů spojených s vlastnictvím soustav a s potřebou zajistit jejich nezávislost i v souvislosti s eventuálními zájmy třetích zemí, včetně volby vlastnictví soustav (veřejné či soukromé). Návrh Komise, který spočívá v odděleném vlastnictví, nevyžaduje privatizaci přepravních soustav, které jsou v současné době ve veřejném vlastnictví.

1.2.2.3 Mezi elektroenergetikou a plynárenstvím (viz Spojené státy, Dánsko, Nizozemsko, Portugalsko, Spojené království, Španělsko, Švédsko) neexistují žádné rozdíly, které by ospravedlňovaly k různému zacházení s odděleným vlastnictvím. Oddělené vlastnictví výroby/prodeje od přepravy je nezbytné v obou sektorech. Případné diskriminační chování plynoucí z nedostatečné úrovně vertikálního oddělení je stejné. Společnosti, které prodávají plyn, by se neměly zajímat o to, kdo jejich plyn přepravuje, nýbrž jejich zájmem by mělo být pouze to, aby jejich partneři byly spolehlivé a z finančního hlediska silné společnosti, které budou schopny dodržet smluvní závazky a prodávat skutečně „jejich“ plyn.

1.2.3 Evropská agentura

EHSV je pevně přesvědčen, že Agentura EU pro spolupráci národních energetických regulačních orgánů (ACER) musí mít větší pravomoci v oblasti:

- výkonu samostatné a nezávislé regulační funkce,
- monitorování činnosti Evropské sítě provozovatelů přepravních soustav (ENTSO), pomoci (spolu s ENTSO a stálým výborem pro trh) Evropské komisi při vytvoření seznamu technických a tržních pravidel nezbytných pro vypracování a schvalování hlavních směrů a kodexů,
- určení kritérií a schválení tržního a technického kodexu,
- určení metod stanovení sazeb a určení poplatků pro mechanismus vyrovnávání nákladů provozovatelů soustav za přeshraniční přenos elektřiny,
- vypracování hlavních směrů pro zásady rozvoje soustav a schválení desetiletého investičního plánu navrženého Evropskou sítí provozovatelů přenosových nebo přepravních soustav (ENTSO),

- předkládání hlášení a stanovisek Evropskému parlamentu, Evropské radě a Komisi,
- konzultací provozovatelů na trhu,
- koordinace činnosti vnitrostátních orgánů,
- podporování transparentnosti, včetně způsobů jmenování svého řídicího orgánu.

1.2.4 Vnitrostátní orgány

1.2.4.1 Vnitrostátní regulační orgány hrají zásadní roli v podporování hospodářské soutěže a v zajišťování správného provádění směrnic na národní úrovni, zejména pokud se jedná o dodržování pravidel objektivního využívání infrastruktur. Proto je zapotřebí harmonizovat jejich pravomoci a zvýšit jejich vnitrostátní nezávislost na vládě a energetických společnostech tak, aby mohly monitorovat zneužívání dominantního postavení a předcházet mu. Nezávislejší regulační orgán vzbudí důvěru v trh a bude moci aktivněji spolupracovat s ACER.

1.2.5 Evropská síť provozovatelů přenosových nebo přepravních soustav (European Networks of Transmission System Operators – ENTSO)

1.2.5.1 EHSV považuje za vhodnou větší koordinaci mezi národními provozovateli soustav, aby se uskutečňovaly investice a optimalizovalo se řízení infrastruktur nezbytných pro rozvoj integrované evropské sítě. Agentura by měla hrát větší roli při navrhování, koncipování, monitorování a schvalování kodexu, než bylo plánováno, aby se zajistilo, že bude náležitě zohledněn veřejný zájem. ENTSO by měla hrát pouze takovou roli, která bude odpovídat jejím schopnostem a pravomocím. Odpovědnost za vypracovávání hlavních směrů a kodexů by proto měla nést ACER.

1.2.6 Evropské sítě a investice

1.2.6.1 EHSV se domnívá, že by Unie měla urychlit další rozvoj využívání sítí prostřednictvím investičního programu zaměřeného na vytvoření systému evropských veřejných a/nebo soukromých sítí regulovaných Uníí, které budou přístupné pro všechny, a to jak pro přepravu, tak i pro využívání energie. Pro tento účel by se mělo zaručit, aby postupy řízení propojení byly skutečně transparentní, založené na tržních postupech, a umožnily tak maximalizaci obchodní výměny. Investice by se měly uskutečňovat tam, kde z regionálního pohledu přispějí k sociální a ekonomické prosperitě, a tržní subjekty by měly být plně zapojeny do rozhodování o vypracovávání kodexu a desetiletého investičního plánu.

1.2.7 Demokracie a zastoupení

1.2.7.1 EHSV se domnívá, že je na základě platných nebo připravovaných předpisů třeba stanovit, aby byli spotřebitelé zastoupeni ve správní radě agentury. To samé platí pro všechny ostatní zainteresované subjekty (zástupce, odborové svazy, podniky), které by kromě správní rady mohly být rovněž zastoupeny v příslušném dozorčím orgánu tak, aby tvorba právních předpisů byla spojena s co nejširším konsenzem a co nejvyšší účastí, a to již od jejího počátku a nejen v jejích závěrečných fázích.

2. Úvod

2.1 Komise zhruba před deseti lety začala (s velkým zpožděním) podnikat první kroky k vypracování evropských právních předpisů pro jednotný trh se zemním plynem a elektřinou. Výbor tedy měl příležitost vyjádřit svůj názor (občas odlišný od názoru Komise) na téma, které bylo s postupujícími léty stále důležitější a kontroverznější.

2.2 Přijetím třetího balíčku legislativních návrhů pro trh se zemním plynem a elektřinou Evropská komise zamýšlí dokončit jednání, které již bylo zahájeno na mezinárodní úrovni a které se výrazně změnilo a je pro všechny zdrojem dalších problémů. Ne všechny členské státy s návrhy souhlasí, což by mohlo zpozdit schválení a uplatňování nových návrhů a ohrozit dokončení jednotného evropského trhu s energiemi.

2.3 Před EHSV stojí velká zodpovědnost spočívající ve vypracování stanoviska k jednomu z nejvýznamnějších (a nejožehavějších) témat poslední doby, na němž nezávisí jen jednotný trh s energií, ale i osud evropských podniků v tomto sektoru, evropských spotřebitelů a podniků z třetích zemí.

2.4 EHSV kladně hodnotí „posouzení dopadu“ provedené Evropskou komisí, které poskytuje řadu dobrých podnětů pro účinnou liberalizaci a „spravedlivou“ hospodářskou soutěž (viz text).

3. Důvody návrhů Komise

3.1 Zaručit, aby si spotřebitelé mohli zvolit svého konkrétního dodavatele ze široké nabídky a aby mohli těžit z „výhod“, které by tato volba „měla“ přinést. Tyto lepší podmínky pro uživatele musí respektovat i podniky z třetích zemí, které jsou činné na území EU.

3.2 Oddělit výrobu a přepravu od vlastnictví a provozování distribučních sítí elektřiny a zemního plynu. Kromě toho se uvádí druhá možnost – „nezávislý provozovatel soustavy“, jehož prostřednictvím by vertikálně integrované podniky mohly zůstat vlastníky sítí, pokud by ovšem správu jejich fixního kapitálu zaručoval nezávislý orgán nebo jiný podnik. To by mělo podpořit investice do infrastruktury.

3.3 Dát jasné odpovědi na fragmentaci trhu podél hranic jednotlivých států, na stávající vertikální integraci a na vysokou koncentraci trhu, která dosud znemožňovala skutečnou hospodářskou soutěž a existenci jednotného trhu s energií.

3.4 Zjednodušit přeshraniční obchod zřízením zvláštní agentury pro účely koordinace vnitrostátních regulačních orgánů a poskytnout stejné příležitosti všem podnikům z tohoto sektoru, které jsou činné v různých zemích. To by mělo zaručit, že bude vytvořena skutečná evropská síť umožňující zajištění dodávek a pestrost nabídky. Nezávislost těchto vnitrostátních orgánů by tak byla větší a zaručená.

3.5 Podpořit spolupráci na základě nových pravidel stanovených provozovateli evropských sítí a zajistit lepší spolupráci mezi různými domácími trhy, i těmi, kde je ohroženo zajištění dodávek.

3.6 Zvýšit transparentnost prostřednictvím zjednodušení tržních pravidel a informováním spotřebitelů, aby „vzrostla“ důvěra uživatelů v kvalitu trhu (opravdu tomu tak doposud bylo?).

3.7 Dosáhnout toho, aby bylo právo spotřebitelů na využívání energie v příštím roce zaručeno speciální „chartou“ (závaznou), která by mimo jiné měla obsahovat informace o dodavatelích, o různých možnostech na trhu, o zjednodušení byrokratických postupů, o energetické chudobě atd (!).

4. Návrhy směrnic (elektřina a zemní plyn)

4.1 Skutečné (právní a funkční) oddělení dodávek a přepravy elektřiny a zemního plynu prostřednictvím nevertikálně integrovaných soustav ve všech členských státech. To je klíčový prvek pro řešení případných konfliktů zájmů a pro:

- zajištění odpovídajícího investování za účelem vytvoření účinnějších dodavatelských a přepravních soustav, včetně lepšího řízení přeshraničních přenosů,
- zamezení výsadnímu postavení nebo upřednostňování podniků zapojených do vertikálně integrovaných distribučních a výrobních soustav,
- zajištění řádného a transparentního přístupu k informacím pro všechny účastníky trhu, a ne pouze pro účastníky napojené na daný podnik.

4.2 V případě vertikálně integrovaných společností a neochotě přistoupit ke skutečnému oddělení vlastnictví je řešením zřízení nezávislého provozovatele soustavy (ISO). Přestože tento provozovatel umožňuje podnikům zachovat si vlastnictví svých síťových aktiv, neumožňuje jim je spravovat. Této nezávislosti bude možné dosáhnout pouze s pomocí účinného regulačního systému.

(!) Viz stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Směrem k Evropské chartě práv spotřebitelů energie, CESE 71/2008.

4.2.1 Nezávislost provozovatele sítě platí pro veřejné i soukromé společnosti, stejně jako oddělení vlastnictví distribučních sítí a výrobních systémů.

4.2.2 Hlavním cílem je, aby společnosti ze sektoru výroby a dodávek elektřiny a zemního plynu fungovaly ve všech členských státech EU vzájemně naprosto odděleně.

4.2.3 Předkládaný návrh stanoví možnost dočasného odchýlení se od pravidel upravujících oddělení vlastnictví v případě investic do energetické infrastruktury.

4.3 Oddělení provozovatelů přepravních soustav od dodavatelských a výrobních činností se plánuje nejen na vnitrostátní úrovni, ale v rámci celé EU. Žádný podnik vyrábějící energii nemůže provozovat ani vlastnit distribuční systém v jiném členském státu. Všichni provozovatelé, kteří se stávají součástí soustavy, musí prokázat svoji nezávislost na dodavatelských a výrobních činnostech.

4.4 Oddělení vlastnictví musí vyústit ve správné fungování trhu a sítě, které povede ke správné tvorbě cen elektřiny a zemního plynu a možnému následnému snížení cen v jasném prospěchu spotřebitelů a investorů v sektoru.

4.5 Správného chování nezávislého provozovatele soustavy a účinného oddělení vlastnictví systému dodávek a výroby bude možné dosáhnout jen díky nezávislému a fungujícímu regulačnímu orgánu. Regulační orgány budou muset být právně samostatné a funkčně nezávislé na jakémkoli jiném veřejném či soukromém subjektu a budou muset jednat nezávisle na jakýchkoli tržních zájmech. Budou muset mít veškeré pravomoci a budou moci navzájem spolupracovat mezi různými členskými státy, aby bylo možné:

- ověřit dodržování závazků na transparentnost různých provozovatelů na trhu,
- zajistit účinnost opatření na ochranu spotřebitelů,
- ověřit řádné fungování distribuce elektřiny a zemního plynu,
- kontrolovat investiční plány provozovatelů přenosové nebo přepravní soustavy a ověřit, zda jsou vzájemně slučitelné,
- monitorovat zneužívání trhu či provozovatele s dominantním postavením, kteří brání správné tvorbě cen.

Externí agentury (Evropský výbor regulátorů trhů s cennými papíry (CESR) a Agentura pro spolupráci energetických regulačních orgánů) mají za úkol radit Komisi s prováděním uvedených pravidel.

5. Návrhy nařízení (zřízení Agentury pro spolupráci energetických regulačních orgánů, přístup do sítě pro přeshraniční obchod s elektřinou a přístup k plynárenským přepravním soustavám)

5.1 Konsolidace vnitřního trhu společnými pravidly a přístupy je klíčovým prvkem rozvoje evropského trhu s energií a uskutečňování nezbytného přeshraničního obchodu. Harmonizace stávajících předpisů (například technických předpisů, podle kterých musejí elektroenergetické společnosti fungovat – „síťové kodexy“) mezi jednotlivými státy je nutná a v současnosti se zdá, že jí zatím s pomocí skupiny ERGEG nebylo dosaženo. Této harmonizace může dosáhnout pouze zvláštní a nezávislý orgán, kterým může být v souladu s ustanoveními smlouvy agentura.

5.2 Mezi hlavní úkoly této agentury by mělo patřit:

- zlepšení řízení přeshraničních situací,
- kontrola činností provozovatelů elektroenergetických přenosových soustav a přepravních soustav zemního plynu,
- ověření účinnosti desetiletých investičních plánů pro síť,
- zajištění toho, aby spolupráce mezi provozovateli přenosových nebo přepravních soustav probíhala účinným a průhledným způsobem ku prospěchu vnitřního trhu,
- přijímání konkrétních rozhodnutí ohledně individuálních technických aspektů a žádostí o výjimky,
- poradenství ohledně záležitostí regulace trhu a navrhování pokynů pro zlepšení postupů uplatňovaných vnitrostátními regulačními orgány.

5.3 Organizační struktura bude přizpůsobena obvyklému organizačnímu schématu regulačních agentur v Evropském společenství a bude brán obzvláštní zřetel na to, aby byla zaručena nezávislost regulačních funkcí. Kromě správní rady, která jmenuje ředitele agentury, by však bylo možné vytvořit radu regulačních orgánů, která bude zodpovídat za veškeré regulační záležitosti, a odvolací radu, jejímž úkolem bude řešit odvolání proti rozhodnutím přijatým agenturou. Agenturu nebude tvořit více než 40–50 osob a její celkové roční náklady budou činit 6–7 milionů eur hrazených z příspěvků Společenství.

5.4 Komise bude mít úlohu strážce smluv a „regulátora regulátorů“. Agentura bude mít rozhodovací pravomoc a volnost v jednání pouze co se týče konkrétních technických otázek. Komise může činit rozhodnutí o přijetí opatření na ochranu spolupráce nebo správného fungování trhu buď na základě oznámení agentury nebo z vlastní vůle.

5.5 Pro dosažení skutečné integrace trhu je nezbytná účinná spolupráce mezi provozovateli přenosových nebo přepravních soustav. V současné době probíhá spolupráce pouze na dobrovolném základě a ta však nepřinesla uspokojivé výsledky, zvláště když došlo k nehodám sítí a výpadkům elektřiny. Integrace provozu soustav na regionální úrovni by umožnila:

- vypracovat vzájemně provázaný soubor mezinárodně platných technických a tržních kodexů,
- stanovit technické kodexy tam, kde neexistuje účinná spolupráce mezi sítěmi,
- zaručit nediskriminační chování při provozu a rozvoji sítí,
- usnadnit integraci trhu, což umožní cenovou konvergenci, sníží obavy z koncentrace trhu, povzbudí likviditu atd.,
- podpořit financování a řízení výzkumných a inovačních činností.

5.6 Struktury zajišťující spolupráci provozovatelů přenosových nebo přepravních soustav musí být na evropské úrovni plně uznávány. Bylo by možné uplatnit stávající struktury, jako jsou GTE a ETSO, nebo vytvořit centrální a stálé struktury zabývající se jak organizací, tak praktickými nástroji pro plánování a provozování sítí.

6. Obecné připomínky

6.1 Problém sítí (především elektroenergetických soustav) nespočívá ani tolik v liberalizaci jako takové, ale spíše v tom, aby je mohli využívat občané i podniky. Bylo by například možné uvažovat o veřejných evropských sítích nebo sítích regulovaných Uníí, přístupných všem.

6.2 Bylo by žádoucí, aby Evropská komise podpořila investice do vytvoření zcela inovačního systému přepravy, který by umožňoval využívat elektřinu na evropské úrovni prostřednictvím inteligentní interaktivní sítě. Tato síť by se podobala internetu a díky moderním měřicím přístrojům by umožňovala tok energie oběma směry.

6.3 To by velmi podpořilo investice a mohlo vést k tvorbě nových pracovních míst a k opravdovému uskutečnění starého hesla „power to people“, tj. výměně energie podle potřeb každého a se sítěmi otevřenými pro všechny, za stejných pravidel dodržovaných ve všech členských státech Unie, bez výjimky (jak tomu již je v případě internetu).

6.4 Vzhledem k těmto důvodům by se mohlo přistoupit k úplnému oddělení systému distribuce elektřiny a k volbě mezi oddělením a „nezávislým provozovatelem soustavy“ pro plynárenské sítě.

6.5 Cílů, které sleduje Komise (posílit vnitrostátní orgány, spolupráci mezi přepravci (ISO, TSO), transparentnost trhu atd.), bude obtížné dosáhnout, pokud nebudou překonány vnitrostátní přístupy, a to nejen v případě sítí, ale také dodávek, investic atd. To je jediný způsob, jak zajistit lepší kvalitu služeb, přestože to nepomůže kontrolovat ceny.

6.6 Soustředění zásob ropy v několika málo oblastech na světě (61,8 % na Blízkém východě, 11,7 % v Evropě a Rusku, 9,4 % v Africe, 8,5 % v Jižní Americe a 3,5 % na Dálném východě (zdroj: F. Profumo, Politecnico di Torino)) by mělo Komisi přimět k uplatňování společné politiky, která bude důraznější nejen vůči těmto oblastem, ale i mezinárodním organizacím, v nichž se sjednávají dohody a činí rozhodnutí. V opačném případě by se čistá a prostá liberalizace mohla stát pouhým lákadlem, které by nebylo schopné kontrolovat ceny, neboť ty často rostou kvůli monopolům, které diktují své podmínky i politice.

6.7 EU musí rozvíjet regulovanou hospodářskou soutěž a transparentnost, aby učinila hospodářství konkurenceschopnějším a transparentnějším. Nadějným precedentem ve prospěch hospodářské soutěže jsou vítězství nad Microsoftem a VW, ale to samo o sobě nestačí. Musí být zároveň přijata účinnější opatření na snížení dopadů a následků pro zaměstnanost, ale také opatření a investice na zvýšení dynamiky hospodářství, aby byly vytvořeny příležitosti pro zaměstnance a pro mladé lidi, a snížila se tak jejich potřeba „ochrany“. Nejsou-li totiž nejnovější údaje o hospodářském růstu v Evropě povzbudivé (viz sdělení Komise), pak je to kromě silného postavení eura způsobeno nedostatečnou malou konkurenceschopností podniků a „ochranou“, jíž mnoho z nich využívá. Rušení monopolů zahájené po Jednotném evropském aktu musí být úspěšné, protože v případě neúspěchu by dezorganizace a případné opětovné státní financování na záchranu sítí narušily zájmy občanů-spotřebitelů, jako tomu bylo v případě britských železnic.

6.8 Diskuse o tomto balíčku nesmí být vyhrazena pouze institucím nebo zaměstnancům. Komise a EHSV musí tuto diskusi otevřít okolnímu světu a musí se do ní zapojit občané jakožto spotřebitelé, zaměstnanci a podniky, aby se zabránilo tomu, že rozhodnutí budou ovlivňovat stejně jen podniky ze sektoru, které mají často monopolní postavení (například by bylo možné otevřít pro občany speciální blog, ve většině členských států a v některých evropských městech by měla být pořádána otevřená slyšení a výsledky by měly být shromážděny na velké veřejné konferenci na úrovni Společenství). Kontrola evropských regulačních agentur prováděná Komisí by též měla mít demokratický rozměr a měla by být potvrzena kontrolou Parlamentu.

7. Konkrétní připomínky

7.1 Oddělení vlastnictví různých činností řetězce – dodavatelských a výrobních činností – od provozování sítě (ownership unbundling). Přijetí těchto opatření je nezbytnou podmínkou odstranění překážek při vstupu. Cílem je zamezit tomu, aby integrované podniky, které vykonávají většinu činností v řetězci, nemohly „převést“ část nákladů na liberalizované činnosti do nákladů na regulované činnosti, a nezískaly tak nedovolenou konkurenční výhodu oproti tomu, kdo se zabývá pouze činnostmi podléhajícími hospodářské soutěži. Provádění směrnice o trhu se zemním plynem a elektřinou v členských státech neproběhlo jednotně, což v některých případech umožnilo založit vertikálně integrované výrobní a dodavatelské podniky a podniky provozující přenosové nebo přepravní sítě.

7.2 Skutečné posílení pravomocí vnitrostátních regulačních orgánů, které jsou zároveň garanty neutrálního provozování sítí a obecně infrastruktur provozovaných na základě koncese, jež mají zásadní význam pro liberalizaci (přenos, distribuce a měření v oblasti energetiky; doprava, distribuce, měření, skladování a znovuzplyňování v plynárenství).

7.3 Rozhodující úloha Agentury pro spolupráci energetických regulačních orgánů spočívající v kontrole činnosti nezávislých vnitrostátních orgánů. Zřízení nadnárodního regulačního orgánu s pravomocí dohledu nad činností jednotlivých zúčastněných zemí by vedlo k jasně vymezené regulované spolupráci a vyvažovalo nerovnováhu mezi perspektivami EU jako celku a perspektivami jednotlivých zemí ve prospěch řešení usilujících o integrovaný trh s energií.

7.4 Zřízení provozovatelů přenosových nebo přepravních soustav nezávislých na výrobním systému, kteří by vzájemně spolupracovali na účinném zvládnutí problémů spojených s distribucí. Provozovatelé přepravní soustavy z vertikálně integrovaných podniků totiž mají sklon upřednostňovat přidružené společnosti, což způsobuje nedostatečné informování nových konkurentů. Investice v rámci silně integrovaných společností jsou často narušené, neboť dominantní podnik nemá žádný zájem na zlepšení sítě, jelikož by z toho měly prospěch v první řadě konkurenční podniky. Formální a zásadní oddělení provozovatelů přenosových nebo přepravních soustav by poskytlo stejné záruky přístupu k síti všem distributorům a umožnilo technická zlepšení nezbytná k zajištění účinnějšího řízení a v konečném důsledku i nižších sazeb pro uživatele.

7.5 Zvýšit transparentnost a zjednodušit přístup na trhy v zájmu větší likvidity trhu s elektřinou a zemním plynem. Na trhu existuje nedostatek spolehlivých a aktuálních informací (mezi stranami zapojenými do řetězce). Nevyváženost informací mezi společnostmi s tradičně monopolním postavením a jejich konkurenty je značná. Větší transparentnost by minimalizovala rizika při vstupu nových subjektů na trh a snížila by i překážky vstupu, zlepšila důvěru ve velkoobchodní trhy, a tím i důvěru

v cenové signály. Nicméně je nezbytné, aby byla zajištěna určitá jednotnost/adekvátnost informací, která – aniž by byla podceňována důležitost diskretnosti ohledně strategie/obchodů společnosti – by neoponechala žádný prostor pro různé výklady, jež by ohrozily skutečnou transparentnost trhu.

7.6 Zaručit dostupnost informací všem účastníkům trhu s cílem vybudovat důvěru a umožnit jeho řádný rozvoj. Mnoho provozovatelů má malou důvěru v mechanismus tvorby cen. Smlouvy o dovozu zemního plynu jsou uzavírány na základě cenových indexů sestavených podle koše ropných výrobků a ceny se tedy důsledně řídí vývojem na trzích s ropou. Tento vztah se odráží ve velkoobchodních cenách, které proto nejsou vytvářeny na základě mechanismů poptávky a nabídky na trhu, což ohrožuje zajištění dodávek (nabídku). V případech dlouhodobých smluv o dovozu nejsou znát jasné tendence k mechanismům tvorby cen založeným na tržním vývoji.

7.7 Stanovení obzvláště detailních požadavků v zájmu zaručení transparentnosti při výrobě elektřiny a zemního plynu. Je třeba poskytovat přesné informace o krátkodobých výhledech poptávky a nabídky. Výrobci elektřiny by měli tyto požadavky respektovat, a proto je nezbytné přiznat vnitrostátním regulačním orgánům větší pravomoci.

7.8 Vytvořit trhy derivátů. Deriváty jsou nejen účinným prostředkem řízení cenových rizik, ale rovněž přirozeným nástrojem rozvoje trhu s elektřinou a zemním plynem. I když se na trzích s elektřinou sjednávají již delší dobu dohody o derivátech přímo či nepřímo a opatření na zavedení jednotnosti v tomto ohledu tak již byla přijata (byť je třeba je vylepšit), jsou na evropském trhu se zemním plynem zjevné nesrovnalosti. Některé trhy již totiž byly do velké míry liberalizovány (např. Spojené království), zatímco jinde neexistuje dokonce ani hotovostní trh se zemním plynem (např. Itálie).

7.9 Regulace oblastí pro skladování (úložišť) za účelem zajištění toho, aby veškeré skladovací kapacity dostupné pro třetí strany byly nabízeny transparentním a nediskriminačním způsobem zamezujícím nadměrné rezervaci kapacit.

7.10 Veřejná a jednoznačná kritéria pro to, kdy a jak má mít třetí strana přístup ke skladovacím kapacitám nabízeným trhu.

7.11 Stanovení transparentních a podrobných pravidel pro přístup k terminálům LNG, která umožní určit infrastrukturu, pro kterou byla udělena výjimka. Jedná se o stanovení řádných pravidel pro uplatňování tzv. postupu „open season“. Zavedení tohoto postupu, tedy stanovení mechanismu rezervace kapacity před jejím vybudováním, by totiž nemuselo být dostačující k zaručení širšího přístupu pro provozovatele, neboť v rámci samotného postupu musí být dána přednost umístění přepravní kapacity do vnitrostátní přepravní soustavy podniku, který provozuje plynovody nebo terminály LNG a kterému byla

udělena výjimka. Kromě toho by překážkou rozvoje hospodářské soutěže na dodavatelském trhu mohl být postup přidělování zbývajícího podílu kapacity ve výši 20 %, který upřednostňuje subjekty, jež se snaží vyčerpat tento podíl dlouhodobými smlouvami, a ohrožují tím jak krátkodobé trhy, tak i flexibilitu dodávek.

7.12 Určení dvoustranných dlouhodobých dodavatelských smluv na navazujícím trhu, které jsou v souladu s předpisy ES o hospodářské soutěži. Stupeň hospodářské soutěže na maloobchodním trhu je velmi nízký. Kumulovaný efekt dlouhodobých smluv, smlouvy na dobu neurčitou, smlouvy s tichou doložkou o obnovení a dlouhé výpovědní lhůty by mohly být hlavní překážkou konkurence. Smluvní povinnosti, které dlouhodobě zavazují průmyslové zákazníky a výrobce (společnosti s tradičně monopolním postavením), se liší stát od státu. Nicméně požadavky na konkurenčnější nabídku společností s nemonopolním postavením rostou a chybí nabídka panevropských dodávek, nad čímž je třeba se vážně zamyslet. Současná úroveň konkurence (málo nabízejících) je obzvlášť neuspokojivá v některých členských státech, které vykazují vysokou míru koncentrace (Rakousko, Belgie). Omezení toho, jak mohou spotřebitelé disponovat zemním plynem, který jim byl dodán, spolu s omezujícími praktikami dodavatelů v místě dodání tedy v souvislosti s hospodářskou soutěží vzbuzují nemalé obavy.

7.13 Stimulovat maloobchodní trh s elektřinou a zemním plynem s cílem završit proces liberalizace. Pouze se skutečným maloobchodním trhem budou mít občané EU prospěch z hospodářské soutěže. To znamená stanovit jednodušší pravidla pro přístup na trh, aby se ho mohli účastnit malí výrobci a distributoři, což bude stimulovat jeho likviditu a dosažení konkurenčnějších cen. Zajištění likvidity má naopak zásadní význam pro zvýšení důvěry provozovatelů v tvorbu cen jak na trhu s elektřinou, tak i se zemním plynem, neboť – zejména v případě trhu se zemním plynem – umožňuje oprostít se od vazby na produkty.

7.14 Liberalizovaný trh s elektřinou a zemním plynem hraje klíčovou roli ve zvyšování informovanosti podniků a občanů o „inteligentních“ způsobech spotřeby energie, které by mohly umožnit omezení nákladů a kontrolu emisí. To znamená informovat občany o momentálně dostupných zdrojích energie a alternativních zdrojích rozvoje energetiky (obnovitelné zdroje energie), aby vzhledem k současnému nedostatku tohoto zboží pochopili jeho životní důležitost. Nabídka pro konečné uživatele smluv, které lze podle způsobu spotřeby individuálně přizpůsobit, je nezbytná jak z hlediska úspory energie, tak i z hlediska nákladů, které tito koneční uživatelé nesou.

7.15 Občané jakožto zodpovědní koneční spotřebitelé budou také muset být informováni o dodržování pravidel ze strany regulačních orgánů a o jejich eventuálním zneužití, aby se mohli dožadovat svých práv, a to i prostřednictvím organizací bránících práva spotřebitelů.

7.16 Zaručit uspokojení poptávky i v dobách špičky. V případě elektřiny to znamená problém s výrobní kapacitou a přepravou energie v síti, v případě zemního plynu musí být připraveny dostatečné dovozní a skladovací kapacity. Je však známo, že dovozní kapacita je velmi omezená, neboť přepravu kapacity si smluvně rezervují společnosti s tradičně monopolním postavením na několik let dopředu, někdy dokonce na více než 20 let. To znamená, že nové projekty a projekty restrukturalizace/rozšíření elektroenergetických i plynárenských infrastruktur (plynovody) musí postupovat hbitě jak na evropské, tak i na národní úrovni. Prvořadý význam mají zařízení na znovuzplyňování, která hrají zejména ve středomořské oblasti klíčovou roli při napojování na hlavní země dodávající tento přírodní zdroj (Alžírsko, Libye).

7.17 Větší solidarita: je nezbytné, aby členské státy EU podporovaly na regionální i dvoustranné úrovni dohody o vzájemné pomoci a spolupráci, pokud by se některá země EU z nejrůznějších důvodů, které nevznikly přímo její vinou, ocitla v situaci nedostatečných zásob energie.

V Bruselu dne 22. dubna 2008

předseda

Evropského hospodářského a sociálního výboru

Dimitris DIMITRIADIS